

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MALTA

Ovih dana je engleska vlada ukinula malteški ustav. Talijanski jezik je zabranjen u sudstvu i administraciji. Službeni jezici na Malti ostaju engleski i malteški. Malteški ustav dan je bio 1921. Ostao je na snazi do 1930. kad je suspendiran, ier su britanske vlasti na Malti konstatirale, da dana sloboda veoma pogoduje širenju fašističke propagande na otoku. Uz to je po ustavu predviđen novi izborni red dao većinu zastupnika talijanskim fašistima, koji su zahtjevali, iako ne službeno, ujedinjenje s Italijom. Nakon što je ustav suspendiran, nastao je jak protubritanski pokret, koji je našao snažnog odjeka u Italiji, gdje je društvo »Dante Allighieri« odavno razvilo propagandu i za talijaniziranje Malte. Nakon raznih peripetija britanska vlada je 1932. uspostavila suspendirani ustav, premda se tomu žestoko protivio lord Strickland, predstavnik britanskih interesa na Malti.

Malteški fašisti iskoristili su odmah u potpunom opsegu uspostavljeni ustav, te su razvili najintenzivniju propagandu na cijelom otoku. Pokazalo se, da su fašisti na Malti daleko jači nego filobritanska stranka. Fašisti su radili po direktivama Ministarstva za propagandu u Rimu, a i obilno novčana sredstva su dolazila odatle. Uz to je katoličko svećenstvo listom na strani fašista. A svećenstvo ima silan utjecaj na Malti. Videći to britanske vlasti su već 1933. opet suspendirale ustav. Sada je ustav definitivno ukinut, te je Malta svrstana u red krunskih kolonija. Na Malti je sada svemoćan britanski guverner, koji imenuje savjetodavno vijeće od 7 članova, od kojih su 4 činovnika i 3 Maltežana.

Talijanska štampa je digla na to veliku larmu. Kampanju protiv Engleske predvodi rimska »Tribuna«. Karakterističan je način pisanja fašističke štampe, pa prenašamo dio članka iz »Tribune« od 5. o. m. Treba usmorediti rječnik te štampe kada piše o Julijskoj Krajini i o Malti. »Tribuna«, između ostalog, veli:

I tako je, jednostavnim potezom pera, britanska politička individualnost malteškog naroda.

Unapred će se malteškim narodom upravljati kao sa bilo kojim kolonijalnim narodom Srednje Afrike, koji uopće nije sposoban da upravlja sam sobom i koji u vlastitom interesu mora da primi strane zakone i upravljače. Ukratko, Malta će biti kolonija u naiužem smislu riječi. Politička organizacija britanske imperije ima tri karakteristična tipa zajednice: prvi tip predstavlja dominioni, drugi tip autonomne kolonije, a treći kolonije krune. Tako Malta sa drugog silazi na treće mjesto. Mi smatramo, da u historiji nema sličnog primjera o takvom nazadovanju jednog naroda.

Engleski imperializam ni u momentima svoje naivice eksplatacije nije išao tako daleko, nego je sebi uvijek nametao izvjesne obaveze i ponosio se, da zaštićuje tradiciju i njezinu zasebnu fizičnom kulturu raznih naroda, koji pod hegemonijom Londona i stare Engleske sačinjavaju starodrevno carstvo.

Trebalo je da dodje Edenova i laburistička Engleska. Engleska Društva Naroda i boljičevičkih tendencija, da se odbací slavna prošlost političke trpljivosti i da se jedno malo sredozenno ostrvo žrtvuje sa svojim nailjenim i naisvetijim tradicijama.

Sigurno je ono divno ostrvo u srcu Sredozemnog Mora, čuvar najstarije ljudske kulture, bilo sumnjivo u očima podzivog Albiona, da je kroz vijekove ostalo vjerno katoličkoj tradiciji i uvijek živo talijanskoj kulturi. Da, to ostrvo je bilo krivo, što je, jednom riječi, i ono bilo dijete i dijelo Rima. Ali ova plemenita i blagorodna kulturna i životna fizičomija Rima nije dovoljan razlog, da se malteški narod liši svojih svetih prava samouprave i čuvanja svoje vlastite civilizacije, jer to nisu učinili divovi britanske politike, pravi stvaraoci carstva, kao lord Birkensfield i Džoe Cemberlen. Bilo je potrebno čekati, da sazriju vremena da se potpuno žrtvuje malteški narod. Bilo je potrebno da dodje Engleska, koja se odrekla imperialističkog moralu i prihvati pacifističku etiku, da ostane više nego ikada privezana za idoli imperije. Engleska, pokroviteljica kolektivne sigurnosti, čiji imperialistički nagoni dobivaju oblike staračke ljubomore. U isto vrijeme sa ukidanjem ustava, ukinut je na Malti talijanski jezik u službeno upotrebi. Ova miera izgleda nam kao logična posljedica prve mјere i potpuno nas uvjerava o savremenom talijanskom jeziku i kulturi, onda je sasvim logično, da se ukine i taj jezik, da bi se potpuno zbrisala kulturna i politička individualnost naroda. Sve je to čisto britanska logika.

Dakle, Malta je prisiljena, da primi strane zakone i strane upravljajuće i zato

Novo sredstvo poitaljančevanja!

TEČAJI „ITALIE REDENTE“ ZA ANALFABETE

Izmed mnogih tečajev, ki jih odpira in upravlja »Italia Redentac po naših krajih, so najbolj značilni novi tečaji za analfabete. Za analfabete smatrajo vse nase otroke, ki ne znajo laškega jezika. Torej so analfabeti, ker ne znajo jezika potujevalcev in fašistične doctrine. Ti tečaji ne skrivajo svojega imena, kod delajo to mnogovrstni tečaji za splošno kulturo, gospodarstvo, obrt in kmetijstvo. Gre jim zato, da se čim preje in čim uspješnije ukorenji naše ljudi talijanski jezik in mentaliteta. Res je tudi, da je nivo šolskega poukaznatno padel, zaradi silnih težkoč, ki jih povzroča naši mladini talijanski jezik, ki je obvezan v šolah. O tem je bilo govora že večkrat v našem listu. Ne moremo si tudi, da ne bi oporekali ta naziv auschabator. Pri rokah baš nimamo statistik, a še pred razmeroma kratkim časom, da se sigurneje izražamo, je bila Julijska Krajina, med provincami, kjer ne analfabetizem skoro najnizji v Italiji. Prednjačila je Južna Tirolska, sedaj tudi tam ustanavlja tečaje za analfabete. V Srednji in Južni Italiji pa analfabetizem še bujno cvete. Še pred nekaj leti jih je bilo do 90 posto in čeprav se je morda spremeno kaj na boljše, jih bo še vedno znatno več kot v Julijski Krajini. Kljub temu pa

nam ni znano, če deluje tam kaka »Italia Redentac.

V teh analfabetističnih tečajih podučujejo predmete prvih treh let ljudske šole. V zimi 1935-36 so jih odprli 16 v Istri, 4 so odprli v zgornji soški dolini, 3 v reški, 2 na Krasu, 1 v Gradežu in 4 za vojake v Zadru. Kod smo že omenili so mnogo takih tečajev odprli v Južni Tirolska. Kot v Tridentu je tudi v Trstu šola za vzgojiteljice otrok od prvega do šestega leta starosti. Bogate družine so preje jemale za vzgojo otrok nemška in švicarska dekleta, ki so obolvile vzgojne šole v Nemčiji in Švici.

Teh sedaj ne bo treba več, ker bodo pokrili potrebe s svojimi vzgojiteljicami.

Za deklinski naraščaj, ki je bil do sedaj bolj zanemarjen v primeri z moškim, so ustanovili nekake deklinske nedeljske šole (ricreatori femminilli), kjer je podučevanje zvezano z zabavo in igrami. Podučujejo raznovrstne predmete vse v okviru ženskih del, pa tudi seveda talijanski jezik, petje, drame itd. Razen teh obstojejo še krojne šole in »doposcuola«, kjer se po šolskem pouku zabavajo in igrajo z gotovim vzgojnim smotrom. Te tečaje in šole bodo ustanovili v vseh većih krajih Julijske Krajine, kakor tudi na Južnem Tirolskem. (Agis).

TRINAEST IMANJA U ĆIĆARIJI

prodano na dražbi za 56.000 lira

Golac, septembra 1936. — Još prošle godine smo bili javili kako je naših 13 ljudi osudjeno za švercovanje brašna i šećera iz riječke slobodne zone. Oni su švercovani male količine za kućne potrebe, a ne za prodaju. Tada je bilo tih 13 ljudi kažnjeno ukupno sa globom od 2 milijuna i jednu hiljadu lira i sa zatvorom od 4 godine i 1 mjesec.

Mi smo se svih isprva smijali ovoj globi od preko 2 milijuna lira, jer cijela Ćićarija ne bi mogla da u nekoliko godina isplati tu svotu, a kamo li ta triaestorica naših seljaka, od kojih ni jedan nije nikada imao u džepu 1000 lira. Ali taj naš smijeh se pretvorio u plać, jer je financija dala na dražbu imanja sve triaestorice, i ovih dana su sva ta imanja prodana za ukupnu svotu od 56.000 lira. Ta je imanja kupila jedna banka iz Trsta. Ti naši ljudi

koji su ostali na putu bez imanja su slijedeći: Juršević Tomaš, Maglica Anton, Juršević Jakov, Mršnik Jakov, Maglica Josip, Maglica Fran, Maglica Tomaš, Maglica Josip, Maglica Ivan, Juršević Anton, Maglica Ivan, Maglica Fran i Mamilović Adam.

Do sada su ovi naši ljudi još u svojim kućama i pustili su ih da si sakupe u polju ono što su ove godine posijali, ali ne znamo do kada će ih pustiti, jer se već čuju glasovi da će ta njihova imanja banka prodati nekom društvu, koje kolonizira Talijane u Istri.

Treba napomenuti da su svi ovi ljudi oženjeni i da imaju djece, a jedan od njih, Juršević Jakov, ima devetero djece, od kojih je najstarijemu tek 16 godina, a svih triaest upropastenih obitelji broji preko 80 članova.

Graničar.

U Istri nastavljaju sa premetačinama radi oružja

Skadarsčina, septembra 1936. — I naše selo je posjetila tajna policija sa premetačinama. Tako je koncem prošlog mjeseca došao nenadano u selo policijski auto i policijski su odmah otišli u kuću Škerjanc Antona zvanog Osterov. U kući su mu sve premetnuli, ali nisu ništa našli. Usprkos toga su ga

uhapsili i odveli okovanoga u Podgrad na komesarijat. Tu su ga cijelu noć i cijeli drugi dan do podne preslušavali tražeći od njega da im kaže gdje ima sakriveno oružje, ali kada su vidjeli da je čovjek potpuno nevin, pustili su ga drugoga dana kući.

Graničar.

Stroga preizkava jugoslovenskih državljanov na meji

Ljubljana, avgusta 1936. Agis. Iz Rakova poročajo: Pred kratkim se je vrnila iz Italije skupina jugoslovenskih državljanov. V Postojni so jih talijanske oblasti peljale v carinarnico, kjer so izvršili strogo preizkavo. Morali so se sleči do nagega. Preizkavo so organi nadvise natačno vršili. Pretresli so jih vse perilo in obliko.

Pozornost im je tudi vzbudilo intimno žensko perilo. Iskali so celo med prsti in po drugih delih telesa. Ker niso dobili ničesar, kar bi moglo potnike kompromitirati, so jih končno izpustili. Vsi so bili zaradi te neprimerne preizkave silno razburjeni in so izjavili, da ne bodo nikoli več šli v Italiju.

je u položaju kakove srednjoafričke kolonije, ali — ukidanje talijanskog jezika uvjerava nas potpuno o savremenom talijanskom oštrotu.

Tako je bi mi htjeli čuti kada se zovori o Julijskoj Krajini, koja je, analogno, već 18 godina u položaju srednjoafričke kolonije. A kada smo mi po istočnoj logici, bili pred dvije godine na Mariborskom kongresu objavili, da progoni Julijskoj Krajini potvrdjuju, da ta zemlja nije talijanska, tada je sam Virginio Gayda u »Giornale d'Italia« bio poveo najčuveniji kampanju protiv emigracije i Jugoslavije.

Ne čemo se upuštati u povode, koji su

Englesku doveli do primjene tih mjer na Malti, ier su ti povodi čisto strateški vojnički značaj, kao što to 5. o. m. tvrdi u uvodniku i rječka »Vedetta d'Italia«. Tai uvodnik, koji nosi značajan naslov »Od Malte do Gibraltara«, dovdaj u usku vezu abesijski rat, španjolski gradjanski rat i strateške pozicije Velike Britanije u Sredozemnom Moru sa ukidanjem talijanskog jezika na Malti. Jasno je da Englesku nisu vodili razlozi nacionalne netrpeljivosti i

šovinizma, već vitalni interesi Britanske imperije, kao što to ovih dana tačno primjećuje i zagrebački »Obzor«. A to je, da usput napomenemo, još jedan znak više, da se Engleska odlučila na borbu sa fašističkom Italijom u Sredozemnom Moru. Slučaj otstupanja od tradicionalne britanske politike slobodnog kulturnog i nacionalnog razvijanja svih naroda Imperije, pokazuje kako je ta borba neminovna i neizbjegljiva.

Ne zalažemo se za imperijalističku Englesku, i, logično, ne stojimo na principu da se narodnosna pitanja podvrgavaju strateškim, jer bi time morali priznati, da oni mnogobrojni umjereni Talijani, kao Sforza, Prezzolini i drugi, koji su za Italiju tražili granicu na Julijskim Alpama jedino iz strateških razloga, da ti Talijani imaju pravo. Jer kada bi svi oni imali pravo, tada bi to pravo imali jedino jači i bezobzirniji. Jer do strateških granica može se doći jedino silom, na štetu slabijeg suseda.

Maltežani, a i fašistička Italija su slabi.

16 i 17. septembra o. g. održava se u Ženevi kongres narodnih manjina pod predsjedništvom dr. Josipa Vilfana.

KONGRES NARODNIH MANJINA U ŽENEVI

Kao svake godine tako će i ove godine zasjedati evropski kongres narodnosti komu je predsjednik dr. Vilfan u Ženevi i to 16 i 17. o. m. Na dnevnom redu stoji na prvom mjestu komemorativna svećanost za glavnog tajnika kongresa dra Ewalda Ammenda, koji je umro na proljeće. Osobito težak položaj u kojem se nalazi većina narodnih manjina u Evropi, te sve veća napetost između naroda, koja je s time u vezi, opravdavaju odluku, da se ove godine na kongresu opet raspravi i ispita problem narodnosti u cijeloj njegovoj opsežnosti.

U vezi s diskusijom o reorganizaciji Lige naroda razumljivo je, da će kongres morati da zauzme stanovište prema tome pitanju. Prigodom takove reforme imadu narodnosti Evrope prijavit svoje želje i zahtjeve i to u interesu osiguranja vlastitog nacionalnog života, kao i zbog osjećaja odgovornosti, da se otkloni opasan razvoj dogodjaja u Evropi.

Na lanskom kongresu manjina donesena je rezolucija u kojoj se tvrdilo da autoritativni režimi nisu nikakova smetnja za nacionalni, politički i kulturni razvitak manjina. Od lanske se godine u Evropi štota dogodila, pa nasmajaju ovogodišnji zaključci i rezolucije u Ženevi.

ODUZELI JOJ OBRTNICU

ZATO ŠTO JOJ MUŽ PRIPADA TALIJANSKOJ ANTIFAŠISTIČKOJ ORGANIZACIJI U JUŽNOJ AMERICI

Podgorje, septembra 1936. — Podgorinom prošlog mjeseca oduzeli su gostionicu i trafiku jednoj našoj čestitoj ženi, Antoniji Poljak, koja je imala gostionicu i trafiku u svojoj kući na kolodvoru. Kad je tražila da joj kažu razlog te kazne, tada su joj rekli da su joj postojala i trafiku oduzeli radi toga što njezin muž, koji se nalazi na radu u Južnoj Americi, pripada jednoj antifašističkoj organizaciji. Njezin muž je tamo otišao još 1926. godine u potragu za poslom.

Šef tamošnje stanice se već davnog prijetio s time, jer da se ne smije Slavenima i antifašistima dozvoliti da žive, dok su toliki ispravni Talijani i fašisti bez posla.

Crkve se moraju bojati u bojama talijanske zastave

Vodice, septembra 1936. — Pred nekoliko godina bili smo poveli akciju medju nama da se popravi naša crkva, koja je bila u ruševnom stanju. Obraćali smo se i na općinu, ali uzalud. Sađmo počeli sami da popravljamo crkvu, ali se naša općina sjetila da to ne možemo bez nje. I počeli su nam nadređivati kako ćemo izvršiti popravke. Mi ne bi imali ništa protiv toga da nam se daje stručni savjet, ali naša općina je naredila da se unutrašnjost crkve mora bojati u zeleno-bijelo-crvenom bojom, tj. bojom talijanske zastave. Kad smo se mi protivili, jer da to ne spada u crkvu i da će se time crkva narušiti, općina je pismeno naredila glavaru Ribarić Josipu, da se tako bojati izvrši

OBNOVLJENA PROPAGANDA ZA DALMACIJU

Djelatnost komiteta za dalmatinsku akciju.

Za vrijeme abesinskog rata je u Italiji, po nalogu iz Rima bila prestala svaka javna akcija za »talijansku« Dalmaciju, kao i napadaji protiv Jugoslavije. Sada, iz pobjede je akcija opet obnovljena. To se vidi iz talijanske štampe, a naročito iz »Volonta d'Italia« i »San Marco«.

»La Volonta d'Italia«, rimski imperijalistički organ Udrženja ratnih dobrovoljaca, donosi 23. augusta opširne izvještaje o radu pojedinih Komiteta za dalmatinsku akciju u Italiji. Između ostalog »La Volonta d'Italia« donosi ove značajnije momente:

Dalmatinski »plavi« u Avelinu posjetili su novog političkog prefekta za taj okrug, Giulia Tamburini, i tom prilikom poklonili mu dvije knjige sa izjavom, da se svi »plavci« stavljaju na njegovo raspoloženje. Prefekt Tamburini srdačno je zahvalio i izrazio želju, da čitava njegova pokrajina Irpinija postane »plava« u riječima i djelima, kao što želi Mussolini.

Prestavništvo Komiteta za dalmatinsku akciju u Castelamare posjetilo je okružnog sekretara fašističke stranke i poklonili mu počasnu legitimaciju Komiteta. Politički sekretar fašističke stranke, Gastano d'Auria, primio je deputaciju u prisustvu nekih drugih pretstavnika vlasti izjavivši, da je ponosan što je postao član jedne borbene organizacije. Običao je svu svoju pomoć za napredak Komiteta.

Inicijativom generalnog sekretarijata Udrženja ratnih dobrovoljaca u Cortoni preduzete su mјere za stvaranje Komiteta za dalmatinsku akciju. Gradjanji Cortone, naročito omladina, treba da smatraju, da im je upisivanje u ovo zasluženo udrženje sveta dužnost, pošto Komitet prestavlja mrtvu stražu imperijalističkog pokreta i univerzalnosti Rima, koji je majka i učiteljica svake kulture u Evropi i na svijetu. Upisani su mnogobrojni članovi, po čemu se najbolje vidi, da su gradjanji Cortone uvijek gotovi na svetu oduševljenju. Komitet »plavih« pristupiće u najskorije vrijeme živoj akciji u Cortoni.

U D'Essenzanu održan je sastanak članova komiteta, na kome je upravni odbor rešio, da se članovima Komiteta, koji su bili dobrovoljci u abesinskem ratu, oprosti članarina za ovu godinu i pokloni besplatna legitimacija. Sastanak je završen poklicima Mussoliniju i kralju.

Udrženje ratnih dobrovoljaca i Komitet za dalmatinsku akciju u Partani predili su 2. augusta javnu konferenciju, na kojoj je predsjednik Batista Cappadoro govorio o talijanskem carstvu u vezi sa imperialističkom knjigom: »Impero«. Izabran je naročiti odbor uglednih gospodjica, koji su uzele na sebe dužnost, da u gradjanstvu rasture što više primjeraka ove knjige. Gospodjice su odmah prodale 50 primjeraka. Komitet je aktivno preko svakog očekivanja blagodareći u prvom redu oduševljenju članstva. — Uprava Komiteta u Partani predila je i jedan društveni izlet u Seljanu.

U atmosferi živog oduševljenja održan je sastanak upravnog odbora Komiteta za dalmatinsku akciju u Reggio di Calabria. Bili su prisutni predsjednik i sekretar Udrženja ratnih dobrovoljaca. Članu Komiteta Titu Laccameri, dobrovoljcu u obesinskom ratu predato je na svečan način odlikovanje krstom »Za dalmatinsku vjeru — pro dalmatica fide« zbog njegovih zasluga za napredak »grupe plavih«. Prilikom predaje odlikovanja predsjednik Komiteta Cuzzocrea održao je oduševljeni govor.

Članovi Komiteta i ratni dobrovoljci u Savoni uzeli su učešće, sa svojim mnogobrojnim zastavama, na jednoj vojnoj proslavi u Savoni.

Dr. Vitorio Gentile izvršio je inspekciju Komiteta dalmatinske akcije u Teramu. Članovi Komiteta i ratni dobrovoljci u Napoliju predili su pomen prilikom 20-godišnjice smrti poznatog istarskog iridentista Nazaria Saura.

Uzgajanje talijanske omladine u dalmatinskom iridentističkom duhu

Zadarski »San Marco« od 27. augusta, donosi izvještaj o posjeti okružnog sekretara fašističke stranke u Zadru, logoru fašističke djece iz Zadra, u Miljanu. Značajno je, da se okružni sekretar fašističke stranke u Zadru službeno stalno naziva »okružni sekretar Dalmacije« (Secretario federale per la Dalmazia). Prilikom posjete logoru zadarske djece u Miljanu, mladi članovi »balile« pjevali su između ostalog i »dalmatinske himne«.

Dalje »San Marco« izvještava o posjeti istog okružnog sekretara logoru fašističke djece u Zadru. Između ostalog »San Marco« veli, da su pored djece iz Zadra u ovom logoru proveli svoje ljetne ferije i 50 vrlo dragih gostiju. »Balila« iz neoslobodjene Dalmacije.

TRGOVACKI PREGOVORI S ITALIJOM

Beograd 7. septembra. Sinoć je oputovala u Rim jugoslovenska delegacija za trgovacke pregovore sa Italijom, koji će ovih dana započeti. Svrlja je ovih pregovora da se uredi stanje, koje je nastalo nakon obustave sankcija. Na čelu jugoslovenske delegacije je predsjednik Pilja, pomoćnik ministra vanjskih poslova. Uspjeh ili neuspjeh tih pregovora odrazit će se na talijansko-jugoslovenske odnose, a time indirektno i na nas.

Dr LAZA MARKOVIĆ:

FAŠISTIČKA ITALIJA PREMA JUGOSLAVIJI

Francusko-jugoslavensko prijateljstvo i Italija — Italija i Jugoslavija na Balkanu i u srednjoj Evropi

Dr. Laza Marković, bivši ministar i član Glavnog odbora Radikalne stranke Ace Stanojevića, koji se naročito u posljednje vrijeme bavi talijanskim politikom prema Jugoslaviji, napisao je u »Europe Nouvelle« od 29. augusta o. g. ovaj članak pod naslovom »Talijansko-jugoslovenski odnosi«. Povod za taj članak mu je dala knjiga Miodraga Ristića o Italiji, koja je pred malo vremena izšla u Beogradu pod naslovom: »Jedna volja«.

TALIJANSKO-JUGOSLOVENSKI ODNOSI

U Jugoslaviji se vrlo malo govori o našim odnosima sa Italijom. Već godinu dana sva pažnja političkih krugova bila je skoncentrisana na italo-abesinskom ratu. Jednoga trenutka je izgledalo, da će taj rat dači talijanskoj spoljnoj politici jedan vanevropski i kolonijalni pravac. Pretpostavljalo se, izgleda bez razloga, da će se politika Italije u Evropi, a naročito u odnosu na Balkan i Centralnu Evropu promijeniti tako, da će se ona više prilagoditi principima očuvanja mira koje primjenjuju zapadne demokracije i, po njihovom primjeru, zemlje Male Antante. Ove pretpostavke nisu se ostvarile. Pessimisti, koji su još 1935. godine sa neraspolaženjem gledali na potpisivanje francusko-talijanskih sporazuma u Rimu, o kojima se pregovaralo bez učešća Jugoslavije i Male Antante, imali su pravo kada su predviđali nove komplikacije povodom promjene koja je nastupila u metodama francuske politike. Francuska vlada, suprotno svome ranijem držanju, pristala je 1935. godine, po želji talijanskih vlade, da razdvoji probleme i da pristupi jedino francusko-talijanskim poravnanim mimo problema koji su u tijesnoj vezi, i bez direktnog učešća prijatelja i saveznika Francuske. Jugoslavensko javno mišljenje međutim smatra talijansku politiku kao jednu nerazdvojnu cjelinu, koju treba ispitati ukupno i pod svim njenim vidovima. Ali g. Laval je 1935. godine iz mnogih razloga zauzeo jedno donekle različito držanje, što je izazvalo izvjesne nepovoljne posljedice. Ono što Italija nije mogla dobiti 1926. i 1927. godine, kada se trudila da ostvari jedan poseban sporazum sa Jugoslavijom, koju je htjela da odvoji od Francuske, postigla je 1935. godine, kada je navela Francusku, da sa njom potpiše zasebne sporazume bez Jugoslavije. Kako 1926. tako i 1935. godine, cijeli je bio isti: odvojiti Jugoslaviju od Francuske, ili Francusku od Jugoslavije. Francusko-jugoslovenska solidarnost ozbiljno je smetala politici Italije. Kako izgleda, u Parizu još nisu svi razumjeli značaj ove g. Lavalove zablude.

Mi ne govorimo isključivo o balkanskom i dunavskom vidu te zablude, jer još nisu likvidirani neredi, izazvani italo-abesinskim ratom. Ne treba zaboraviti da Italija čini istu krivicu. Talijanski rat u Libiji 1911. godine otvorio je put Balkanskom ratu od 1912—1913. godine, a ovaj je bio preljudi Evropskog rata. Do čega će dovesti rat u Abesiniju, niko sada ne može reći. I pored poraza abesinske obrane situacija u Evropi nije postala ni jasnija ni solidnija. Baš na protiv. Naoružavanja se vrše punom parom. Italija dakle nosi tešku odgovornost zbog svoje politike koja je u protivnosti sa duhom i sa odredbama Pakta Društva naroda. Iz solidne oblasti prava, ona je prešla na područje nedozvoljenog nasilja. Pošto je silom zauzeo Abesiniju, uprkos formalne osude ženevske areopaga, ona bi sada htjela da na osnovu svršenog čina, a protiv prava, povrati u svoje pravo. Međutim ona uvidjala da to nije tako lako i da svaka promjena međunarodne ravnoteže izaziva neočekivane i nepredviđene reakcije.

Politika svršenog čina koju vodi Italija, kao i ona koju vodi Njemačka, stvorila je tako u Evropi jednu novu situaciju punu opasnosti i neizvjesnosti. Više se ne vjeruje u očuvanje mira, jer se ne vidi ko bi sačuvalo mir. Da su velike sile zahtjele, da u italo-abesinskom slučaju sprječe konflikt, one su to mogle učiniti, ali one to nisu htjele. One to neće učiniti ni u sličnim slučajevima koji se mogu pojavit. Mir sada nigde nije obezbijeden, ali on je naročito nesiguran u slučaju, kada se jedna velika sile sukobi sa jednom slabijom zemljom. Razumljiva je dakle uzemljenost koja se osjeća na Balkanu i u Centralnoj Evropi u ovom oblastima, gdje se baš i sprovodi akcija gore pomenute dvije velike sile, koje idu svojim vlastitim putem i koje gledaju samo svoj vlastiti interes.

JUGOSLAVIJA SE MORA ČUVATI

ITALIJE

Pod ovakvom okolnošću kakva je situacija Jugoslavije? Naša zemlja ima naročito ozbiljnih razloga, da se čuva od talijanske politike koja je sva prozeta isključivo imperialističkim i nacionalističkim idejama i koja je potpuno protivna principima ženevskog pakta. Zbog toga kod nas Italija ima sve manje prijatelja, a brige zbog spolne politike sve više istupaju pred unutrašnjim brigama, izazvanim ličnim autoritativnim režimom.

Jugoslavija treba sa žaljenjem da konstatuje, da njeni odnosi sa Italijom nisu mogli biti normalizovani i pored očiglednog interesa dviju zemalja, da žive u harmoniji i dobrom sporazumu. Italija je odbrila sve jugoslovenske apele i znala je iz-

bjeći da Jugoslaviju primi kao podjednako časno partnera. Jednom je, 1924. godine, kada je Pašić došao u Rim da potpiše pakt o prijateljstvu sa Italijom, Mussolini javno izjavio, da je ekonomski politički i socijalni saradnja talijanskog i jugoslovenskog naroda jedan bitni elemenat evropskog mira. A Pašić je, odgovarajući Mussoliniju, podvukao jugoslovensku želju, da ovaj ugovor o prijateljstvu koji je potpisani ostane kao jedan historijski akt koji će utvrditi mir i prijateljstvo koje će i dalje postojati između dva naroda. O kako su se brzo izgubile ove pametne i pronicljive riječi! Nije ovde mjesto da diskutujemo o pogreškama koje su učinjene na jednoj i na drugoj strani. One koji žele da upoznaju evočiju italo-jugoslovenskih odnosa upućujem na moje studije koje se nalaze u knjigama: »Razvoj i beogradsko politika« (Paris 1932. god.) i »Spolna politika Jugoslavije« (Paris 1935. god.). Ja prenosim medijum ovde jedan pasus iz knjige g. Ristića »Jedna volja« (Beograd 1936. god.) u kome je pozicija Jugoslavije prema Italiji slijelo iznjeta:

Svojom pojmom na evropskoj sceni 1917. godine Jugoslavija nije povrijedila ni jedno pravo Italije i nije kompromitovala nijedan životni interes Italije. Istina je, da je Jugoslavija stvorena ratom, ali je ona bila primorana da se oslobodi silom da bi postala jedna nezavisna materijalna i moralna jedinica. Taj rat je Jugoslavija vodila na istoj strani kao i Italija i kao saveznica Italije. Ali i pored mnogobrojnih i nesrećnih žrtava, jugoslovenskih i savezničkih, Jugoslavija nije isključivo plod pobjede. Ona se formirala na etničkoj, na nacionalnoj bazi. Stvorena na takvoj bazi ona će na njoj i ostati i postojat će kao što će postojati i nacija koja ju je stvorila. Stvorena na tako solidnoj osnovi, Jugoslavija ne može biti prijetnja za Italiju ni na zemlji ni na moru ni u vazduhu. U nacionalno-jugoslovenskoj baštini nema nijedne talijanske zemlje, a Jugoslavija priznaje Italiju njenu poziciju velike sile.

ITALIJA NE POŠTUJE JUGOSLAVIJU
G. Ristić nije htio da pokrene ovo pitanje da bi definisao držanje Italije prema Jugoslaviji. Kao italofil on pati, što Italija nema isti respekt prema Jugoslaviji i prema njenom prirodnom mjestu na Balkanu i u Centralnoj Evropi, koje se ne može osvojiti.

Da bi se imala jedna tačna ideja o prirodi italo-jugoslovenskih odnosa treba gledati na stvari onako kakve su. Ono što najviše smeta tim odnosima to je nedostatak jasnoće u talijanskim idejama u odnosu na Jugoslaviju. Jedno stvarno i trajno uređenje odnosa između Rima i Beograda moguće je samo na osnovi apsolutnog i definitivnog poštovanja političkog, nacionalnog i teritorijalnog jugoslovenskog integriteta. Jedno stvarno i definitivno priznanje jugoslovenskog faktora na Balkanu i u Centralnoj Evropi predviđa dakle jednu novu orijentaciju talijanske politike u oblasti Dunava i Balkana. Nikakav životni interes Italije ne bi bio povrijedjen, ako bi se ona odlučila da harmonizira svoju politiku u Centralnoj Evropi sa politikom Jugoslavije. Jugoslovenska politika je uvek bila u tijesnoj vezi sa francuskom politikom uprkos eventualnim pogreškama privremenih vlastodržaca u Beogradu. To je jedna nacionalna politika čije su osnove tako solidne, da će se ona voditi pod ma kojim režimom ili pod ma kojom germanofilskom strujom, ako bi se takva struja pojavila protiv volje većine Jugoslovena. Može se dakle vjerovati, da kada bi jednom bio ostvaren francusko-talijanski sporazum, sporazum sa Jugoslavijom došao bi sam po sebi, jer je rimska vlada naročito prebacila Jugoslaviju zbog njenog savezništva sa Francuskom i zbog zavisnosti beogradske politike od Francuske. Od toga nema ni pomena. I prije kao i poslije Rimskih sporazuma Italija je nastavila da vodi istu politiku. Ona prosto traži da u Centralnoj Evropi utvrdi jedno stanje stvari saobrazno specijalnim interesima fašističke politike. Austrijska nezavisnost o kojoj se u Rimu diže tokom velike larme, za Italiju je samo jedno sređstvo, da bi olakšala ostvarenje drugog česta talijanskog plana. Za Jugoslaviju, za Malu Antantu, za Francusku i za cijelu Evropu, nezavisnost Austrije se javlja kao prirođen uslov očuvanja ravnoteže i mira. Međutim, Italija ima druge namjere i ona ih ne krije. Sprječiti Anschluss to je, po mišljenju rimske vlade, pobeda prve pozicije u talijanskom planu o novom pregrupisanju političkih i nacionalnih snaga u Dunavskoj oblasti pod uticajem i zaštitom Italije. Dakle, pozicije nisu iste bar prema onome što se vidit u talijanskog držanja u raspravama u Srednjoj Evropi.

Razumjeti će se dakle jugoslovenska želja da vidi Italiju, da utvrdi i objasni pravilje njene spolne politike u odnosu na Austriju i cijelu Srednju Evropu. Tek će se tada moći suditi sa sigurnošću o izgledu jedne trajne harmonizacije talijanskih interesa sa interesima Jugoslavije i cijele Male Antante. Treba dakle do dna ispitati talijanske namjere, da bi se utvrdilo kakve izmjene Italija misli da ostvari u Dunavskom bazenu. Dakle, neophodno je ispitati sve jugoslovenske apele i znala je iz-

saglasnosti talijanskih pretenzija sa životnim interesima Jugoslavije. Francusko-talijanskim sporazumom od 1935. godine trebalo je da prethodi jedno takvo iskreno i potpuno objašnjenje između Pariza i Rima i između Rima i Beograda. Toga objašnjenja nije bilo na štetu francuskog prestiža, ali naročito ne na štetu normalizacije situacije na Balkanu i u cijeloj Srednjoj Evropi. Jedno poboljšanje u ovom pogledu je neophodno, ako se želi da zasnuje jedna ozbiljna politika na francusko-talijanskom sporazumu, uz učešće Male Antante, a naročito uz učešće Jugoslavije, učešće koje nekih neće izostati kada je riječ o jednom dijelu mira i međunarodne solidarnosti.

ITALIJA NEMA NOVACA

Posljedice rata u Abesiniji.

»Večernji česke slovo«, Prag, od 29. augusta, piše u jednoj kraćoj bilješci, da londonski finansijski krugovi zaključuju, s obzirom na izvjesna finansijska ograničenja u Italiji, da se Italija nalazi u finansijskim teškoćama i da pokušava da dobije zajam u Sjedinjenim Državama. Italija stvarno u posljednje vrijeme prikuplja svaku paru i prodaje šta više svoje investicije u inozemstvu. Tako je prodala Englezima svoj dio u petrolijskom društvu u Iraku. Vode se pregovori o fuziji pet velikih talijanskih fabrika cementa u Jugoslaviji. Jugoslovenski finansijski krugovi vjeruju, da to neće biti samo fuzija, već također i prodaja ovih preduzeća stranom kapitalu.

Klement Sergo nije ustrijeljen u Rimu već u Mogadišu

Naknadno dozvajemo iz Opatije da je Klement Sergo strijeljan u Mogadišu, a ne u Rimu kao što smo pogrešnojavili u posljednjem broju. Strijeljanje je izvršeno 29. jula jo

ITALIANSKI ANTIFAŠISTI U ŠPANIJI

PRVO VATRENO KRSTENJE SA
SEDEM MRTVIH

»Giustizia e Libertà« od 4. m. posvećena je skoro isključivo Španiji. Već smo pisali o tome kako su talijanski antifašisti u Francuskoj poveli akciju sakupljanjem priloga za španjolsku vladu i kako su sve stranke i frakcije sakupile preko 100.000 franaka. Već u samom početku gradjanskog rata bilo je došlo do razmimoilaženja između raznih talijanskih antifašističkih stranaka u nacinu pomoći. Dok su se socijalistička i komunistička stranka (talijanske) htjele ograničiti na simboličko pomaganje u skladu sa zaključcima o neutralnosti francuske vlade, dotele su neke frakcije na čelu sa pokretom »Giustizia e Libertà« odmah u početku povele živu akciju za direktnu pomoć idući sa stanovišta da se talijanski antifašisti ne moraju držati zaključaka francuske vlade i da je učestvovanje u španjolskoj revoluciji ne samo dužnost talijanskih antifašista, već da je to i najbolja prilika da talijanski antifašizam prodje revolucionarnu školu i udje u vatreno krštenje kako bi kasnije bio spremniji za borbu u Italiji. Pozivajući se na velikane talijanskog Risorgimenta, Garibaldija i ostale, koji su se borili svuda gdje god je koji narod podigao barjak borbe za slobodu, ti talijanski »intervencionisti« su uspjeli da stave socijalističku i komunističku stranku pred gotov čin. Nastala je polemika, ali — obrazovala se i grupa Talijana, koji su otišli u Španiju da se aktivno bore na strani španjolske vlade. U toj grupi su zastupane sve stranke i frakcije bez razlike.

Već smo pred petnaest dana javili o prvim ranjenicima Talijana bataljona »Otubre« kojemu je komandant talijanski emigrant socijalista De Rosa. U tom bataljonu je bila većina pristaša talijanskih socijalista maksimalista — »Avanti!« — osim De Rose. Medjutim 19. augusta je iz Barcelone otišla jedna kolona Talijana na front prema Saragossi. Ta kolona je brojila 150 ljudi, a formirana je u dvije čete, od kojih je jedna mitraljaska. U toj koloni je i direktor lista »Giustizia e Libertà« Rosseli, za kojega piše »Solidaridad Obrera« da je organizator i duša te kolone.

Ta kolona je doživjela 28. augusta prvo vatreno krštenje. Pred Hueskom je zauzimala istaknuti položaj i tog dana je na tu kolonu talijana navalila jedna ustaška kolona od 700 ljudi s mitraljizmom i sa dva blindirana automobila htijuci se probiti u Huesku i odnijeti pomoć opsrednjutima. Došlo je do očajne borbe u kojoj je poginulo 7 Talijana a mnogo ih je ranjeno, medju kojima i Rosseli. Borba je trajala pet sati i Talijani su odnijeli pobedu raspršivši ustašku kolonu. Zaplijenili su mitraljeze, jedan top i zarobili su nekoliko ustaša.

Jednog od paših komandanta mitraljese čete Maria Angelonia, prenijeli su u Barcelonu, gdje mu je priredjen svečan pogreb. U sprovođu je išao i predsjednik katalonskog Generalitada Companys. Iz Francuske je došla na poziv Companysa i žena poginulog Angeloni je bio član Talijanske republikanske stranke, bio je na Ustici u konfinciji, a u Francusku je prebjegao g. 1932, gdje je odmah postao sekretarom Talijanske lige za prava čovjeka (L. I. D. U.).

Tim povodom piše »Giustizia e Libertà« da je bratstvo između španjolskih i talijanskih antifašističkih boraca zapećeno krvljom i da će to biti odlučujući faktor u blizoj budućnosti. Nadalje se kaže: ta borba stvara u očima Talijana revolucionarnu antifašističku tradiciju. U njima pozdravlja talijanski antifašizam avanguardu talijanske revolucije.

»Populaire« od 3. septembra javlja, da je talijanska antifašistička kolona osvojila nekoliko mjesta pred Huescom, da je opkolila jednu ustašku kolonu, zabiljala 200 karlista, a 200 ustaških vojnika da je prešlo na njegovu stranu. I španjolska štampa ističe junaštvo te kolone, pa tim povodom podvlači da su ti Talijani inkarnacija onog pravog i čistog talijanskog dobrovoljaštva. Ti dobrovoljci su značaj tip vojnika koji je slobodno žrtvi sama sebe jednom idejalno uzdiže svoje junaštvo i čovječnost do superiornih i univerzalnih forma«.

Razumljivo je da talijanska antifašistička štampa bez razlike piše o tim junaštvinama i ponos se njima. Čini se, da je to — barem za sada — otupilo oštice i umrtilo polemiku o principima i taktici, koja se već godinama vodi u antifašističkoj štampi, a koja je bila u antifašističkoj štampi, a koja je bila dnevnog talijanskog komunista sa strane maksimalista.

»Il Nuovo Avanti« piše tim povodom da krv talijanskih dobrovoljaca zapećaću pakt solidarnosti sa španjolskim braćom, a »Unita«, tajni list namijenjen širenju u Italiji, upućuje slijedeći apel Talijanima u Italiji:

»Talijanski narode! Pobjeda Španjolske republike bit će i tvoja pobjeda. To će biti pobjeda svih naroda koji hoće slobodu i mir. Osim toga pozivlje talijanski narod da protestira protiv slanja

POLEMIKE O NAZARIU SAURU

ADMIRAL PRICA I ADVOKAT MOGOROVIĆ O IZDAJSTVU
NAD NAZARIOM SAUROM

KO JE IZDAO NAZARIA SAURA?

Talijanski admiral Carlo Pignatti Morano važi kao jedan od stručnjaka za slučaj Nazaria Saura. On je o njemu pisao već mnogo, a izdao je i jednu knjigu pod naslovom »La vita di Nazario Sauro e il martirio dell'Eroe« po službenim dokumentima o procesu. U toj knjizi admiral Pignatti Morano nije na čistu o tome, ko je Saura izdao, ko je svjedočio da je onaj talijanski oficir zarobljen od Austrijanaca stvarno Nazario Sauro i redentista i deserter iz Kopra.

Dne 10. augusta ove godine, kad se je slavila obiljetnica smrti Nazaria Saura, izlazio je u milanskom listu »Corriere della Sera« članak tog istog admirala Pignattija Morana, u kojem se ponovno govorio o tome ko ga je otkrio i prokazao na sudu u Puli.

Pvodom toga članka u milanskom listu, javlja se u pariskom antifašističkom listu »Giustizia e Libertà« Silvio Stringari, koji ispod svoga imena stavlja ovo: »profugo politico perché... antinazionale«. Stringari je bio visoki talijanski pomorski oficir, a bavio se slučajem Nazaria Saura temeljito, jer je bio njegov drug i to vrlo intiman. I Stringari je o Saura napisao mnogo, a i admirali Pignatti se na njega poziva.

U tom članku Stringari pobija još jednom, da su Saura izdali mornari »Pullina«, podmornice s kojom se je

Saura nasukao. On tvrdi, da nije točno ono što su mnogo puta tvrdili razni pisici o Sauru, nego da je točno to, da ga je izdao njegov šurjak iz Kopra Luigi Steffe, brat Saurove žene, podoficir finance, koji je htio da se osveti svom šurjaku. Nije točno ni ono što tvrdi, admirali Pignatti, da je to bio lučki pilot u Kopru Giovanni Pozzetto, nego je to stvarno bio Steffe.

Stringari dokazuje to jednim pismom jugoslavenskog admirala Price, koji je učestvovao u procesu protiv Saura, te svjedočenjem suca Bogdana Mogorovića iz Pazina, koji je učestvovao takodjer u procesu protiv Saura. Stringari citira opisno njihove izjave, kojima oni ocravaju u pravom svjetlu držanje Steffea prama Saura. Stringari govori s poštovanjem o admiralu Prici i o Mogoroviću i pridaje njihovom svjedočenju u ovom sporu historijsko značenje. Načito potvrđava, da admirali Price nije u procesu mogao da nastupa, onako kako se na talijanskoj strani pokušava prikazati, to jest, kao zagriženi austrijski oficir, jer je i on bio jugoslavenski redentista i sve prije nego neprijateljski raspoložen prema talijanskom redentizmu, a to su Stringari potvrđivali oni koji su u doba rata imali odnose s Pricom.

Ovaj članak Stringaria u pariskom listu ima svoje značenje, pa ga zato i bilježimo.

TRST V ŠTEVILKAH
TRST KAŽE SLIKO MESTA KI JE V BODOČE ZAPISANO
SMRTI

»Rivista mensile«, ki jo izdaja tržaška občina, je objavila v svoji zadnji številki točne podatke o zadnjem ljudskem v Trstu. Iz tega je razvidno, da je bilo v Trstu dne 21. aprila t. l. prisotnih 250.972 oseb, med tem, ko je 251.820 oseb označilo Trst kot svoje bivališče. Kako je Trst rasel, govoriti sledička kratka statistika prebivalstva zadnjih osemdesetih let.

L. 1857 je bilo 104.000 prebivalcev
1869 123.000
1875 126.000 "
1880 141.000 "
1910 230.000 "
1921 238.000 "
1931 249.000 "
1936 250.972 "

Iz tega je razvidno, da je Trst dosegel najveći porast ob koncu preteklega in v začetku sedanjega veka, ko je postal glavna avstrijska luka. Zadnja leta število tržaškega prebivalstva je skoraj stanovito in beleži samo majhen prirastek.

Ljudsko gibanje je zelo zanimivo in kaže sliko mesta, ki je v bodoče zapisano smrti. Znani so napori fašistične vlade za demografično bitko, ki pa Trstu ni prinesla menda nobenega rezultata. V l. 1935 od januarja do maja je bilo več umrlih kot rojenih, potem v naslednjih mesecih se je gibanje ljudstva popravilo, to posebno poleti in prvi jesenski meseci, tako da je bil presežek rojenih nad umrlih 231. V l. 1935 je bilo 3470 rojenih in umrlo je pa 3239 oseb.

Priselilo se je v Trst 7709 oseb, izselilo pa 6287. To so pred vsem Italijani iz starih pokrajin, ki so favorizirani od vlade. Tržaško mesto je bila njihova privlačna točka že pred vojno. Ze takrat so našeli v Trstu okrog 40.000 regnicolove. Danes jih je seveda mnogo več. Precejsnje je tudi naravno priseljevanje v Trst iz vse Julijanske Kraljine. V istem času je bilo 2740 porok, naveč meseca oktobra, kar je za 710 več nego v l. 1934. Nekaj teh porok gre na rovaš znane kampanje in denarnih nagrad. V l. 1934 se je rodilo 3299, umrlo pa 3002. V primeri z naslednjim letom se je število rojstev zvečalo, število smrtnih slučajev pa se je zvečalo še za nekaj več, tako, da je presežek nad umrlih padel od 297 v l. 1934 na 231 v l. 1935.

Tudi v tržaških zakonih je marsikaj zanimivega. Tako je 60-letni starec poročil 30-letno »dekle«, 55-letni možkar vzel 20-letno izvoljenko. In narobe:

fašističkih aviona i oružja španjolskim ustašama i pozivlje radnike da onemoće te liferacije.

»Il Giro del Popolo« javlja da je i jedan istarski Talijan, Vittorio Vidali, istaknuti komandant na fronti. On je jedan od trojice komandanata radničkog Gvozdenog puka. Taj isti list donaša preko cijele stranice slijedeće geslo: »Boreči se u španjolskoj miliciji, sinovi velikodušnog talijanskog naroda obnavljaju garibaldinsku epopeju«.

Povremu se čini da su u talijanskoj emigraciji došli do zaključka da je prvi

60-letna se je poročila s 30-letnim, 40-letna je vzele 20-tega »pobča«. In tako dalje in temu podobno. Primerov je precej in Tržačani kaj radi govore o njih. Pomebno je, da je bilo 572 poročencev iz starih pokrajin Italije, 1566 je po rojenih v Trstu. Od umrlih je bilo 1625 rojenih v Trstu in 1614 pa izven.

»Šintar« je v tem letu polovil 216 psov. Zabeleženih je bilo 948 gostiln, vinotocev, točilnic, 1739 trgovin z jesvinami (trgovin z mešanim blagom) in 1825 raznih drugih trgovin.

Društvo za reveže (Congregazione di Carità) je razdelilo 391.479 kosil, večerij in zajtrkov. Torej tudi revščina je precejšnja v nekdanjem bogatem mestu.

Zadnja leta so v Trstu veliko zidali. Podrlj so staro mesto in na tem prostoru sezidali nove hiše. Dovoljen za gradnjo je bilo izdanih 2081 s 6780 sobami, z dograditvami pa skupaj 2132 dovoljenih s 6975 osobami, 1048 sobicami itd.

Cestna železnica, avtobusi in vzpenjača, ki spadajo pod občino so izdale v prvih devetih mesecih 22.427.295 listkov in prepeljale 28.427.295 oseb. Občina je imela pri tem 9.835.824 lir dohodkov. To pa je za 224.003 lir manj kakor v l. 1934. Najbolj je zasedena proga št. 1.

»Piccolo« z dne 3 avg. t. l. piše: »To-

rej sedaj je novih hiš v obilici zaradi katerih trpijo stare hiše, ki so v velikem številu prazne, toda upati je, da v bližnji bodočnosti, ko bo pristaniški promet zavzel staro delavnost in ko bo ustavljajoča se industrija stvorila nove oblike delavnosti, to kar bi se lahko spremeno v preobilico stanovanj, bo z lahkoto premagano«. Precej dvomimo v ta optimizem, kajti klub vsem delom in prizadevanj Trst ne bo dosegel zavidne predvojne višine. Priznamo, da je Trst dobil lepše lice, mnogo so sezidali in prenovili, prav tako so se modernizirala tudi druga mesta, pač v duhu časa. Mnogoobetajoča trgovina z Abesinijo, ter nova čistilnica mineralnih olj ne bo niti od daleč privedla do blagostanja. Stanovanja so radi omenjenih graditev precej po ceni, ne samo v starih hišah, ampak tudi v novih. (agis.)

LJUDSKO GIBANJE V TRSTU.

V juliju je bilo 174 porok (v avgustu 122), rojenih živilih 287 (v avg. 260), mrtvorjenih 12 (14), umrlo jih je pa 233 (237). Torej število porok se je v avgustu zmanjšalo za 52, rodilo se je 27 manj, in 4 umrlih je bilo več v avgustu nego v juliju. (agis.)

uvjet pobjede sloga. Boreči se zajedno nestalo je valjada teorije, predbacivanja i svadje. Po onome što pišu svi talijanski antifašistički listovi, Talijani u emigraciji su potpuno sigurni u pobedi oni svi bez razlike grade svoju akciju za budućnost. O tome otvoreno pišu, a i nekoj španjolski vodeći ljudi su se izjasnili da će iz ovog gradjanskog rata pomoći talijanske antifašiste u njihovoj borbi. Izgleda da talijanski antifašisti mnogo računaju na to i da mnogo očekuju od pobjede španjolske vlade.

»San Marco« i antifašizam

U posljednje vrijeme bavi se zadarski »San Marco« mnogo s nama i s prilikama u Jugoslaviji uopće. Taj interes za nas i Jugoslaviju probudio se u »San Marco« abesinskog rata, jer — tada nije smio napadati. Takova su bila naredjenja iz Rima. Sada napada; znači: opet naredjenja iz Rima.

Tako je neki dan napao »Istru«, rugajući nam se da smo antifašisti »tipo Giustizia e Libertà«. Nama nije žao da nas je tako nazvao. Jer dateko je časnije biti antifašisti koji se bore za pravdu i slobodu (giustizia e libertà), nego li mame luci s iperitom »tipa Nerone«.

U broju od 1. septembra donaša vijest »Obzora« o osnivanju udruženja antifašističke omladine u Beogradu. Tu vijest pružaju s komentarom, naglašujući da antifašisti jugoslavenske omladine nema razloga i da je taj antifašizam sinonim antitalijanstva. »San Marco« čeka prvi broj antifašističkog lista iz Beograda i veli: »Ako je ova teza o antitalijanstvu koju smo uvek podržavali bila do sada slab dokumentacija o tom antitalijanstvu.«

Nama, međutim, ne treba dokumentacijski o antislavenstvu »San Marco« u cijelog fašizma. Ta naši zapaljeni »Narodni domovi« i ukinute škole itd. itd. su najbolji i najređi dokument o kulturni, pravdu i ljubavi fašizma za naš narod.

Ali mi od fašizma ne očekujemo ni kulturu ni pravdu ni ljubav. Jer fašizam je sinonim mračnjaštva, nepravde i mržnje. I ali smo antifašisti.

Ali ne i antitalijani. Jer smatramo da bi i Mazzini i Garibaldi, Silvio Pellico i Cesare Battisti, Oberdanck i Nazario Sauro, da bi svi oni bili danas antifašisti. Jer antifašizam znači: Pravda i Sloboda (Giustizia e Libertà), a oni su se borili i za slobodu i za pravdu.

9. septembra 1886.

NAŠA SLOGA

Doučni, gospodarski i politički list

Pred 50 godina

IZ BUZEŠCINE, augusta 1866. Protivnička stranka neprestano snuje svoje spletke medju našimi kmeti. Počeli su opet šarati neki i nagovarati na svoju ruku. Gdje nije mehka kost za prigristi ju, onđe po medvjedski tule i siju neslogu, budi s privatnih, budi s općenitih razloga, da uzmognu barem razbiti slogu med pulkom. Preporučamo svim, da paze dobro na one, koji se slade samo u vrieme izborah, da im nevjeruju. Lahak je takvim odgovor: gdje su bili do sada? Samo pred izbori nešto nadju pa brundaju. Preporučamo čim toplije osvješćeni Racičanom i svim lamo, makar njim došao prodikat i sam Grozje ili Grossi ili svi konjoderci iz Draguća, da njim nevjeruju. Nadalje preporučamo hrabrim Krašanom, da si izaberu svoje ljude, poštene muževe, kakono su to kod zadnjih izborah.

Buzetjani su zagovarali, da vas se odcepiti samo tada kad su vidili, da te im se uzeti občinsko gospodarenje iz rukuh, jer dok su na občini osigurano im je življjenje.

MJESTO TAJNIKA ZA OBCINU PAZIN raspisalo je tamošnje glavarstvo u službenom listu trščanske vlade. Kao glavni uvjet stavljaču pazinska gospoda temeljito poznavanje talijanskoga kao službenoga jezika i poznavanje kojeg slavenskog narječja u toliko, da se bude mogao tajnik sporazumiti sa kmetovima. Plaća iznosi 700 for. i pravo na mirovinu. Ufamo se, da je ovo posljednji čin pazinske gospode kod općinskoga glavarstva, a da li je taj pristojan i redovit, dvojim vrlo, znajući, da su se gospoda jedino spletkarenjem održala do danas na občini, budući njim je već dawno izteku mandat. Novi izbori imadu se obaviti ovog mjeseca, u zastupstvu doći će većinom drugi ljudi, al pazinska se gospoda neustručavaju raspisati mjesto tajnika, s kojim neće oni nikako upravljati, pa makar se na glavu postaviti.

KOLERA U TRSTU drži se još uvijek, kao da je prije osam danah amo došla, a ona nas već bantuje preko tri mjeseca. Broj oboljelih mijenja se danonice između 5 do 10...

KOLERA U ISTRI. U Izoli oboli još uvijek velik broj puka. U Sočergi i Plominu prestala je pošast. Pojavila se pak u Puli sa 3, u Rovinju sa 2, u Milju sa 4, u Buži sa 2, te u kotaru Voloskom i to u Škalnici sa 3, u Brdušu sa 5 slučajevih i u kastavskoj podobčini Blažići sa 3 slučaja. Tako se žalobože trusiti počast po cijeloj Istri.

Preporučamo puku, da pazi osobito na čistoču vode, koju uživa.

V POČASTITEV SPOMINA DANILA PAHORJA

V počastitev spomina pok. Danila Pahorja so darovali za zavjetišče društva »Tabor« v Ljubljani: Ložka Plesničarjeva Din 50, Ivo Višnjevec 10, mag. Bolko 10, Ivan Brišek 10, Miro Presl 10, Fran Venturini 10, Albert Širok 10, Ferdo Brišek 5, Zdravko Pregarc 5, Viktorija Žigon 60, Drago Martelanc 5, Irena Kancier 20, Ante Gerbec 10. Iskrena hvala!

VJENČANJE

U nedjelju 6. o. m. vjenčala se u Zagrebu gospodjica Neleka Slipčević, kći Antona Slipčevića, banovinskog činovnika u Zagrebu, rodom iz Premanture, sa gospodinom Stjepanom Grabarićem, banov. čin. Mladoženja je sin bivšeg podupzana zagrebačke županije Stjepana pl. Grabarić i gospodje Ljubice Grabarić, presjednice Ženske sekcije Jugoslovenske Matice u Zagrebu.

Mladom paru naše srdačne čestitke.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

»BALUN« DOLAZI U ZAGREBACKO KAZALIŠTE

Kao što je prije svoga polaska u Berlin obećala, Matica hrv. kazal. dobrovoljaca u Zagrebu priredit će za svoje prijatelje i simpatizere jednu večer u kazalištu na kojoj će izvesti u cijelosti sav program, kako ga je izvela pred predstvincima svijeta, u originalnim narodnim nošnjama iz Istre, Slavonije i Posavine, na berlinskoj olimpijadi. Na stup MHKD u Berlinu i nezapamćen uspjeh, koji je našim narodnim plesovima postigla, odinjevši prvu nagradu, bio je dogadjaj, kojim se je pozabavila sva njemačka štampa bez razlike, a i sve veće svjetske novine. Medjunarodna porota u kojoj je bilo zastupano četrnaest narodnosti, kao i najbiranjia publike čitavoga svijeta, koja se onih dana sjatila u Berlinu odala je jednodušno priznanje. Izvedba će biti u četvrtak 17. o. m. u velikom kazalištu. Pretprodaja ulaznica u Prodavaoni kazal. karata u Oktogonu (kod Rosskappa).

* Istra. izlazi svakog tjedna u petak. — Bro. čekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijelu godinu 50. — din. za pola godine 25. — din. za inozemstvo dvostruko. za Ameriku 2 do 10. — Oglasni račun: — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istra«. Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovar. IVAN STARÍ, Tuškanova ul. br. 25. — Tisk: Stečajnina Jugoslovenske štampe d. d. Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskara odgov. Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica 131.

MALE VESTI

— V Livornu so neko žensko vrgli iz fašistične stranke, zato ker je napisala anonimno pismo.

— Italijanska avijacija je začela zopet s svojim delovanjem in ubijanjem abesinskih čet, ki napadajo italijanske postojanke ker sedaj ponehuje deževna pertoda.

— Jugoslavski ministrski predsednik g. Stojadinović je obiskal 2. sep. s svojo družino postojansko jamo. Oblasti so mu v Postojni priredile časten sprejem. Jamo si je ogledal v spremstvu ravnatelja g. Perka. Ministrski predsednik je potem nadjeval pot v Benetke in Dolomite.

— Sele sedaj so dobili 5. žrtve nesreče o kateri smo že pisali in ki se je zgodila v bližini Milj. Župančiča so kot zadnjo žrtve pokopali pretekli teden.

— V avgustu je bilo v goriški občini 14 porok, 52 rojstev in 52 smrti.

— Na kongresu Pen kluba v Buenos Airesu so bili izmed 100 zastopnikov trije Italijani, Marinetti, Puccini in Ungaretti.

— V Tržiču so spustili v morje ladjo »Loredan«. Ladja je last Compagnia Adriatica di Navigazione iz Benetk. Imata 1.600 ton in 14 mili brzine. Blagoslovil jo je don Dobrolj.

— Ze več let vrla veliko zanimanje za dedičino, ki so jo zapustili prelati Pasucci. Znaš 50 milijonov dolarjev in so jo nagromadili v Ameriki s časom razni bogati škofje in višji cerkveni dostojanstveniki, ki niso imeli dedičev. Za to lepo vso to se poteguje 5.000 družin. Iz Trsta se poteguje zanjo ga. Marija Buličič (Zagoreo), ki je bila v sorodu s enim Pascucciem. Upa, da bo dedičina njenja.

— Namiznega grozđa poledo v Trstu vedno manj. V l. 1934. so ga pozobali 1.277.000 kg, l. 1935. pa samo 1.109.000 kg. Tržačani se jezijo, da je grozđe predrago za njihove mošnje. Cena lepemu namiznemu grozdju iz Južne Italije se sruče okoli 2,40, 2,80, 3,20 lit/kg.

— 21. septembra začnejo s poučevanjem na ljudskih šolah na Goriškem.

— Na Goriškem obstoja 3 veterinarske postaje, ki zastonj preiskujejo neplodno in obolelo živino. Postajo so v Gorici, Ajdovščini in Krminu.

— Zbog novog sukoba izmedju barcelonske i talijanske vlade moglo bi doći do iskravanja talijanske mornarice u Kataloniji.

U Barceloni je poginuo jedan radnik Talijan. Talijanska štampa kaže da je ubijen jedino radi toga što je u kući držao slike svetaca. Ako se ima na umu da je u prvim danima revolucije u Barceloni devostirana agencija Cosulich radi toga što su namještenici, talijanski fašisti, pucali na španjolski narod zajedno s ustašama, tada ni ova nevinja i naivna vijest o svetačkim slikama ne mora biti istinita.

Engleska je, međutim, izjavila da će i ona iskraci vojsku u Barceloni, ako to učini Italija. Pred Barcelonu je otplovila krstarica »Pola« od 10.000 tona.

— Generalni tajnik Lige naroda Avenol doputovao je u Rim da bi izvršio pripreme o povratku Italije na aktivnu rad u Ligi Naroda.

— Italija spremna u Abesiniju novi vojni pohod u one krajeve koji još nisu okupirani od talijanske vojske.

— Francuski poslanik u Rimu Chabrun je opozvan što se smatra uvodom u velike promjene u francuskoj diplomaciji.

— Prvi lord britanskog admiralteta sir Hoare je na propovadanju na Malti saopćio svoje dojmove, pa je naglasio novinama, da se otok Cipar mora izgraditi kao flotno uporište, a on se uvjerio, da je to i moguće. Prema tome će Engleska utvrditi otok Cipar, kao što užurbano utvrđuje i Maltu.

— Romeo Adum, vazduhoplovni kap. I klase, rodom iz Pule, dobio je prvu nagradu na vazduhoplovnim natjecanjima 6. o. m.

— Stanko Obad, emigrant s Krasa, vodio je u nedjelju utakmicu aeroplanskih modela u Zagrebu. Priredba je njegovom zaslugom odlično uspjela. Na to priredbi je odlikovan još jedan naš emigrant, J. Praček. Njegov uspeli model bit će darovan Nj. V. Kralju Petru II.

— Dr. Ante Tresić-Pavličić je sada štampan u posebnoj brošuri prevod svoga farnognog predavanja u Trstu, pod naslovom »Imperializam i nužda historijske evolucije«. Tresić je tom prevodu dodao i predgovor u kome se osvrće na polemiku koja je bila nastala povodom njegova predavanja.

— Znani pisatelj Marinetti je imel v Buenos Airesu predavanje na radiju o turizmu v Abesiniji. Na kongresu Pen kluba se je uveljavil tudi kot kutnar. Bil je pojavljen.

— Nov aeroplanski so dobili v Trstu za civilni promet. Izdelala ga je znana tovarna »Macchi«. Imata 15 sedežev in razvija do 300 km na uro. Obratoval bo na proggi Trst-Puli-Lošinj-Zader.

— 160 italijanskih in nemških pilotov imaju uporniki v Španiji.

— V reško loko je prišlo pretekli teden 36 vagonov živine, kar znača 670 glav. 610 so jih poslali v notranjost države, 60 pa so zaklali na Reki.

— 50 dečki iz Šibenika, Trogira, Korčule, Krka, Splita itd. ter 35 dečkov iz Krka, o katerih pravijo, da so bil v zelo slabem fizičnom stanju, je bilo na fašističnih letoviščih v Julijski Krajini.

ISTRĀ

Vučenje I. razreda: 13. i 14. listopada 1936.

GLAVNA KOLEKTURA
DRŽAVNE
RAZREDNE LUTRIJEA.REIN i DRUG
ZAGREB
GAJEVA 8
ILICA 15

1/1 srečka
Din 200
1/2 srečke
Din 100
1/4 srečke
Din 50

Strogo solidna podvorba!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Nastojanja pjevačkog
zbara u Zagrebu

Otkad postoji u Zagrebu društvo »Istra«, gotovo od onda se počelo nastojati oko osnivanja jednog pjevačkog zbara, koji bi imao zadatač da njeguje i propagira našu zbornu muziku, naročito narodnu. — Bilo je pojedinačno u društvu koji su ispravno slavači važnost ovakve naše kulturne propagande, te su u više navrata pokušali stvoriti jedan pjevački zbor. Ali trud im je bio uzaludan. Među masoničkim društvima nije bilo dovoljno razumevanja za to. Svakih se je pokušaj razbacio na njihovoj indolentnosti. Tek 1929 godine počinjeo je to pitanje sa mrtve točke, i to poslije tragičnih događaja u Istri. Osnovan je pjevački zbor pod muzičkim vodstvom g. Matetića, koji je pri tom i najviše truda uložio. Već nakon godinu dana, u decembru 1930. dan je prvi koncert u jednoj zagrebačkoj dvorani. Uspjeh je bio dobar. Poslije toga zbor je više puta nastupao u raznim zgodama. Ali i taj zbor se nije dugo održao. Stvarajem prilikom prestao je aktivno da radi i već se činilo da više ne će uskrsnuti. Međutim koncepcija 1933 godine, grupa članova društva »Istra« oživljuje ponovno zbor. Muzički vodstvo povjerenje je tada g. Slavku Zlatiću, mladom istarskom muzičaru. Uspjeh nije ni tada izostao, te je u posljednje dvije godine zbor dao nekoliko koncerata i dobio priznanje. To su ustaloma već dosta poznate stvari, pa nije potrebno o tom govoriti. Put za daljnji rad je dakle otvoren. Sad je vrijeme da se opet počne agilno raditi. Međutim ipak izgleda, da u posljednje vrijeme interes za zbor slablji. Ne treba ni isticati, kako je to nezdrav i loša pojava. U pitanju je naravno nemar. Ali Istrani u Zagrebu ne smjejeli na sebe navući osudu čitave naše emigracije, dopustivši da propadne jedna ovakva kulturna ustanova kao što je pjevački zbor, koji gaji najprijemljivu umjetnost. Istina je, da rad u zboru iziskuje i neke žrtve i malo napora, ali to je tako minimalno, da nije potrebno to isticati. Oni koji rade, vrše samo svoju dužnost prema svojoj zemlji.

Cesto i prečesto čuje se u našim redovima, da je naša kultura propadla. Ali treba preći od riječi na djelo, malo se njih nadje. Po tom izgledu, da mnogima nije još ni danas jasno, da je naše kulturno djelovanje, naša kulturna propaganda najvažnija, da je to ono osnovno, jer se kulturne vrednote nigdje ne odbacuju. — Zato, kad naši pjevači pozivaju da im pomognemo bilo aktivno u zboru, bilo svojim prilogom ili na bilo koji drugi način, red je na nama, da izvršimo svoju dužnost. *

POZIV PJEVACIMA PJEV. ZBORA DRUSTVA »ISTRĀ« U ZAGREBU I PRIJATELJIMA ZBORA.

Dne 19. o. m. u 8 sati naveče održat će se članski sastanak pjevačkog zbara, na koji se pozivaju svi pjevaci kao i prijatelji zbara. Bit će govor o vrlo važnim stvarima, o nekim nastupima, a u vidu je i jedan koncert izvještaj. Zato je naša najvažnija stvar na dnevnom je redu reorganizacija pjevačkog zbara.

ODBOR.

Članski sastanak, koji se je imao održati 7. o. m., nakon komemoracije bazovičkih žrtava, odložen je na nedjelju 13. o. m. u 9 sati prije podne.

ODBOR.

KOMEMORACIJA BAZOVIČKIH ŽRTAVA U DRUŠTVU »ISTRĀ« U ZAGREBU

Dne 7. o. m. održan je u društvenim prostorijama komemorativni sastanak članova društva »Istra« povodom sedme obljetnice mučenika smrti bazovičkih junaka Miloša, Bidovca, Marušića i Valenčića. Komemoraciju prisustvovalo je mnogobrojno članstvo. Društvena soba bila je za tu priliku posebno udešena slike i zelenillom medju kojima je bio čitav dan »luminar«. Društveni potpredsjednik izrekao je tom prilikom komemorativni govor.

TANKOVIĆ ANTUN

2. o. m. umro je nakon duge i teške bolesti u Zagrebu Tanković Antun iz Žminja, član društva »Istra«. Ostavio je ženu i dvoje male neopskrbljene djece, jedno od 4 i jedno od 2 godine.

Laka mu bila zemlja, a udovici i djeci naše saučešće.

Šesti septembar u Novom Sadu</